

NÉPNEVELŐ.

KATH. NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI LAP.

Megjelenik a szorgalmi időben minden szombaton.	Főszerkesztő és laptulajdonos:	Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Előfizetési ár: Egész évre 3 frt Fél évre 1.50.	Dr. KOMLÓSSY FERENCZ.	BUDAPEST VI., Érsek-utca 2. szám.

TARTALOM: Mellőzhető-e teljesen a népiskolában a testi büntetés? Uxa László. — Egyesületi élet. r.—y. —
— Tárca: A tűzér. Szokoly István. — Irodalom és művészet. — Vegyesek. — Rövid hírek.
— Hirdetések.

Mellőzhető-e teljesen a népiskolában a testi büntetés?

a) *Ha igen: mi által pótolható?* b) *Ha nem: mely esetekben és mi módon alkalmazható jó eredménnyel?*
(40 koronával aranyban jutalmazott pályadolgozat.)

(Folytatás és vége.)

II. A testi büntetés alkalmazásánál főtekintettel kell lenni a tanítónak 1-ször magára az egyénre, másodsorban annak nemére is. A hány növendék, annyi egyéni jellem. Van olyan fiú, a kire egy kis rápirítással lehet hatni, benne teljes bűntudatot ébreszteni s így a javulás alapját megvetni. Ez esetben a vessző használata elengedhetlen bűn volna. Vannak azonban erkölcsileg oly sülyedt tanulók is, a kik minden nemesebb érzés iránt érzéketlenek, a kiknél a dorgálás, elzárás, izolálás, éheztetés, példa stb. eredményhez nem vezet; ez esetekben jogosnak tartom a vesszővel való fenytést. A tanító részéről igen nagy lélektani jártasság kívántatik meg, hogy helyesen ítélje meg, vajjon elérkezett-e az ideje annak, hogy a vessző képezi-e az ultima ratiót, vagy sem? A régebbi tanító nemzedéknél ép az volt a sok visszaélés oka, hogy ők a lélektannal hadi lábbon állottak. A botot egyedüli fenytéknek tekintették.

A katonaságnál a botbüntetést már eltörölték, de még ma is rendelkeznek elég drasztikus és semmivel sem humanusabb testi büntetésekkel, mint: „kikötés“, „guzsba verés“ stb. Mindezeknél azonban ott a nagyobb baj az, hogy egyén és egyén között különbséget nem tesznek. Szerintem ez magyarázza meg a katonaságnál előforduló sok öngyilkosságot.

A mi a nemre való tekintet illeti; míg a fiúiskolában alig nélkülözhető a vessző, addig a leányiskolában a legeslegritkább esetben van arra szükség.

Nincs tanító, a ki nem osztaná azon véleményemet, hogy a fegyelmet sokkal nehezebb a fiú- mint a leányiskolában fentartani. A fiúk durvább természete szüli gyakrabban azon helyzetet, hogy a tanítónak gyakrabban kell a testi büntetéshez

folyamodnia. A vegyes iskola tanítójának elég alkalma nyílik erről meggyőződni. Kivételes esetek itt is előfordulhatnak.

A tanítónak kötelessége mindenkor a részrehajlástól őrizkednie; a testi büntetésnél még annak gyanuja se férjen hozzá.

Valahányszor vesszőhöz nyulunk, előbb mindig az képezze feladatunkat, hogy növendékeink maguk is beismerjék eljárásunk jogosultságát és igazságosságát, s maga a bűnös is meg legyen róla győződve, hogy tettének ez a természetes folyamánya s épen azért a jövőben őrizkedjék mindattól, a mi ezt maga után vonhatná.

Továbbá a tanító ne feledje, hogy a szülő helyettese s így a büntetés mintegy az atyai szeretet kifolyása legyen, tehát soha haragra és boszúra ne ragadtassa magát.

Iparkodjék a tanító a szülőket is meggyőzni arról, hogy ő tisztán jóakarattal és kötelességből nyul a vesszőhöz. A szülő gyakran felhevülés és haragból agyba-főbe veri gyermekét, anélkül, hogy ez azt megérdemelte volna; de a tanítótól rossz néven veszi még a legjogosultabb és legenyhébb büntetést is. Érdekesnek találok felmenteni működésem első éveiből a következő esetet: Egyszer egy fiúnövendékemet ujjaimmal gyöngéden arczul ütöttem. Volt ott megbotránkozás! Én a fiu anyját felakartam világosítani eljárásom indító okáról, a büntetés kis mérvéről, s hogy ő mint szüle gyakran sokkal drasztikusabban szokott eljárni. Nem sikerült őt jobb meggyőződésre bírnom. Minthogy azonban lelkiismeretem nyugodt volt, feljebbvalóim igazat adtak s eljárásomat nem rosszalták, az egész dolog abban maradt. Negyed- vagy ötödnapra a fentemlített fiu öcséje jön az iskolába fején két véres sebbel. Kérdéseimre a fiu elbeszéli, hogy anyja, mivel hirtelenében nem tudta megmondani, hogy a csizmadia hol lakik: a kezében lévő csizma megpatkolt sarkával agyba-főbe verte. A nagyobbik leánya egyszer zöldeskék, feldagadt orral jött az iskolába, ott viselve gyöngéden szerető anyja kezeinek nyomait. Ez tény! Elsorolhatnék még sok ilyen példát az életből, de nem akarom keserű tintába mártani tol-

lamat. Lám az ilyen szülő a tanító szemében meglátja még a szálkát is, s a magáéban még a gerendát sem leli. És épen ez indítson minket a testi büntetés alkalmazásánál a szent mérsékletre. Ezen mérséklet pedig nem utolsó eszköze annak, hogy növendékeink minket szülőik valódi helyetteseinek tekintsenek.

A bot abszolút kizárása nem származik keresztény gyökérből; de a bot abszolutizmusa még kevésbé. A tanító itt Isten helyett, annak erkölcsi rendjét védve, mintegy felsőbb hatalom képviselője büntet, nem szabad tehát a büntetést saját lelki állapotától függővé tenni s nem habozom kimondani: a keresztény fegyelemnek oda kell irányulnia, hogy a botot nélkülözhesse. *Legyen szabad, de ne kelljen verni!* Hogy e szent mérsékletről a régiak nem feledkeztek meg, ennek illusztrálásául érdekessé tartom fölhozni az 1730. évi württembergi szabályzatot, mely tanuságául szolgál annak, hogy durvább korban sem feledkeztek meg az emberiségről. Ezen szabályzat ajánlja az olyan fegyelmezést »Istenhez való fohászokkal« s a fegyelmezés vesszőjét egy ájtatos »Mi Atyánk« kötni össze.

A vessző csak akkor lépjen actióba, midőn a finomabb eszközök már mind kimerítvék, vagy rögtön használatát által elejét vehetjük a gyermek további súlyosodásának s minthogy továbbá maga a büntetés is a körülmények által, melyek közt elkövetett, enyhülhet vagy súlyosbodhatik — nehéz volna mindazon eseteket felsorolni, hol és mikor van helye a testi büntetésnek.

A vessző rendszerint durvább vétségekre tartandó fel, a hol vele mintegy utoljára az érzékekre appellálnak; helyén való lehet azonban a kevésbé súlyosaknál is, mint megrögzött illetlen-

ségnél. Vannak azonban olyan vétségek, melyeknél a testi büntetés nem ritkán specificum! Ezek közé *Strebel* a következőket sorolja: *arczátlan hazugság, feltűnő durvaság vagy erőszakosság, ellenszegülés, makacs fejesség, mérhetlen könnyelműség, nyílt gonoszság, goromba szemérmelenség, idegen vagyonnak erőszakos rongálása, állatkínzás és farrontás.*

Ez utóbbi büntényért Németországban levágják a bűnös kezét avagy egy a XV. századbeli törvény szerint a bűnös beleit csavarták a megrongált fa körül.

Schrader már csak a rendkívüli esetekben kívánja a vesszőt alkalmazni u. m. *kihívó dacz, durvaság és gonoszság* ellen; nem pedig gyakrabban előforduló vétségeknél, mint: restség, hanyagság, fecsegés vagy feledékenységnél. Ő csak azt akarja megmutatni a féktelen tanulóknak, hogy felette is van egy magasabb erő, mely őt minden körülmények között megfékezni képes. Továbbá ugyan ő ajánlja a tanító figyelmébe a tanuló egészségének kiméletét is, valamint minden erősebb büntetéstől való óvakodást, hogy egy-két ütés az ujjakra vagy hátra, egy vékony pálczikával elegendő arra, hogy a bűnöst eszméltre hozza.

Waitz daczosság és fejességnél, Arnold hazugság és folytonos hanyagságnál akarja a vesszőt ultima ratióként használni.

Dr. Elbersfeld szerint az angoloknál a következő büntényeknél használják a vesszőt: *csökönnyőség, dőlyfősség, szándékosság, makacosság és erkölcselenségnél.*

Az ilyen esetekben az igazán specialisan kimért eszköz. Az erkölcsi rendnek illetékesi közbelpése meggyőző hatással bír a megbünte-

TÁRCSA.

A t ü z é r.

Egy előkelő bizottságban, hol szerencsés lehettem jelen lehetni, láttam és hallottam, mit tesz a szó hatása s a tárgy lelkesült előadása.

Magával ragadja a hallgatókat s egész énünk átérzi az előadás igazságát s szemünk elől elvész a szónok alakja, mert lelkünknek szívbe varázsolt gondolataival foglalkozunk.

Leginkább a történeti részletek lelkes előadásánál tapasztalom, mennyire lehet lebilincselni a tanulóvilág figyelmét. Minden szem reám függesztve s egy-egy megrázó jelenet festése után, itt-ott megjelen a köny, a tárgy hőse iránti részvét, a szívből eredt előadás legszebb jutalma.

Most is Hunyady dicső életét esetelem, már elértem Nándorfehérvárig az ő legfényesebb hadi tettéhez. Epen most indítom meg Kapisztránt az ő gályaival s Dugovics Tituszt birokra bocsajtom a lófarkat feltűzni akaró törökkel, midőn kívülről hangos durranás zavarja meg a befejezéshez közlelő előadásomat.

Sietve tekintek ki egy pillanatra nehogy tanulóim figyelmét a főrésztől a hős keresztény ha-

lálától eltereljem. Ez a pillanat elég volt, hogy észre vegyem, miszerint az ismétlődő készülődés reményteljes nemzedék tartott valami lövés próbát; tulszárnyalni akarván valami újabb találmánnyal Uchátust.

Eleget láttam, s mintha semmi sem történt volna fettettem el Hunyadyt.

Az elemiek óraja véget ért, kezdődött az ismétlődés.

Jól számítottam; ha rögtön zajt ütök, elvész a bűnjel, mert a hadbíró bizottság bizton megsemmisíti; de így gyanútlanul hozza be magával a bűnös, mit jól elrejtett belső zsebébe.

Már együtt vannak mind, mikor egyszerre mint villám a tiszta égből, hangzik a kérdés: Ki lőtt?

Nincs nagyobb örömem: a nyílt igaz feleletnél; hisz oly kevesen vannak a felnőttek közt is, kik meg merjék mondani az igazat akkor, ha az talán énjök kárára jár.

Az igazság kimondója előtt meghajlok, s e körülményt a büntetés kivonásánál mindig enyhítőleg tekintetbe veszem.

Néma esend; s minden szem egy pontra irányul; én már tudom ki a bűnös, mert gyorsan változó színe elárulja; de ő nem kék sokáig; csak egy pár kínos pillanatot s feláll egy szép nyulánk barna fiú, sietve engednek neki tért s ő az asztalom előtt áll meg: Tanító úr kérem én lőt-

tette s vétségének közvetlen bemutatása lelkiismeretének intéseit, ellenvetést nem tűrő módon érzékelteti.

A büntetés a rossznak jogos visszahatása, célja a megsértett törvény megengesztelése: *az iskolai büntetésnél azonban a főcél a javítás.* A hol ez könnyebb eszközökkel is elérhető, ne nyuljunk a vesszőhöz. Soha sem szabad ezt tehát pusztán gyengeségnél, gyermeki gyarlóságból származó hibáknál, mint: félszesség, ügytelenség, eszeveszés, játszás s más efféléknél használni. Ne alkalmazzuk azt hiányos emlékezésnél, írásbeli dolgozatok vagy helyesírási hibákért.

Legnagyobb oktalanságnak tartanám holmi vessző-tarifa felállítását, mely szerint a hány hiba, annyi ütés stb. Ha a büntetések között magunk sem teszünk különbséget, akkor csakhamar növendékeink sem fognak különbséget tenni p. egy nyelvtani szabály és Isten törvénye elleni vétség közt. Az ilyen vesszőbarátok rontják a testi büntetés hitelét s az általuk osztott ütésekét, mint *Strebel* mondja — ők maguk érdemelnék meg, ha már koruknál fogva ki nem nőttek volna belőlük. Mert épen a kor vet határt ezen büntetés elé: verni csak gyermekkorban — kb 14 éves korig volna szabad.

Zeller még serdültebb ifjaknál is kívánja a vesszőt alkalmazni, a kőknél az enyhébb büntetés eredményre nem vezetett. Az ismétlődő és ipariskoláknál sok panasznak vehető elejét a vessző által. Hány rakoncátlan növendéke van ezen, főleg az utóbbi iskoláknak, a kiket más enyhébb büntetéssel megfékezni nem lehet.

A figyelmes olvasó már a megelőzőkből is meggyőződhetett róla, hogy én a vesszőnek feltétlen

tem. — s nyomban kiteszi a corpus delictit a legújabb szerkezetű kézi ágyut. Valószínűleg a lovas-tengerészek részére készült.

Kedvetlegesen faragott pisztoly-agy: ráerősítve dróttal katonai üres töltény, mi a nagy hadgyakorlat fényes napjaira emlékeztet; átrészelve gyújtó réssel, hol a töltés közben fogott gyufával süttetik el. Ime Zulukafferek földje hazánk közepén!

Annyiféle kiállításról olvastam az ezredéves jubileumra, hogy a fejem is szédül bele, csak egyet nem: az *iskolai gyermekek által feltalált saját készítésű veszélyes játékokról.* Én úgy hiszem ez nem volna áldástalan munka, sőt úgy tartom igen nagyon tanulságos; mert ha ismerjük a bajt, könnyebb megtalálni az orvosságát. A tanítónak pedig a veszélyesre és ártalmasra kétszeresen kell vigyáznia.

De most álljunk a bíró szerepébe, mert közveszélyt hozható tárgyak szabadalom nélküli gyártásáról van a szó.

— Te készítetted ezt, vagy más? — szoltam a vádlotthoz.

Hát a löport hol vetted? — A bűnös haboz.

— Csak ki vele! ugy-e loptad; mert ezt pénzért néked nem adják.

Igaz, atyám löportartójából vettem el.

Lásd a bűn mily hamar érte el a büntetést!

barátja nem vagyok, de azt abszolúte nélkülözhetőnek nem tartom s különösen a vele való visszaéléseket határozottan elítélem.

A tanítás művészete sokszor nagy hatással van mellőzésére. Igen szépen apostrofálja *Strebel* azon tanítókat, a kiknek egyedüli fegyelmi eszközük a vessző, midőn azt mondja: *ezek igaz pazarlók, forintokat és tallérokat dobnak ki, holott krajczárok és garasok is elegendők volnának; a szána'mas tőnk így aztán el nem maradhat.*

A vessző gyakori használata *Schrader* szerint egyaránt lealázó a tanítóra s az ilyen büntetés gyűlöltté és megvetetté teszi a tanítót. Ebből magyarázható az is, hogy a tanulók mindent elkövetnek a tanítók kijátszására és kigúnyolására; ugyanis biztosak lévén abban, hogyha vétségük felfedeztetik, azért csak hátukkal fognak lakolni, a nélkül hogy jobb énjök vétetnek igénybe.

Elfogadott nevelési elv a bűnöst soká nem várokozatni a büntetésre. Erre annál nagyobb súlyt fektessen a tanító, minél fiatalabb a büntetendő gyermek, nehogy akarata ellenére tulságosan súlyosítsa a büntetést, avagy magát a büntényt a gyermek elfeledje. De viszont óvakodjék a tanító rögtöni felhevülésében a vesszőhöz nyulni, mert a harag rossz tanácsadó. Legjobb a középút. A büntetést legtanácsosabb az óra befejeztével végrehajtani; ez által az ügy ügy tárgyi mint erkölcsi tekintetben nyer. Megeshetik azonban sokszor, hogy a büntetésnek elengedése a tanító tekintélyén csorbát ejtene, ilyen eset p. a tanulónak megrögzött dacossága a kiadott parancs ellen, ilyenkor nem marad más hátra, mint a büntetést rögtön végrehajtani.

Nem helyes a vesszőt folytonosan kézben tar-

Nem szégyelled magad, hogy e gyermek kezébe nem való játékért tolvajjá is lettél? Meggondolatlan és rossz voltál. A nagyobb büntetést elkerülted, mert jóltevő angvalod vigyázott feletted, megóvott a szerencsétlenségről, mely szemed világának elvevéséből vagy tested megcsönkítéséből állhatott volna. Beismered, hogy bűnt követtél el?

Igen! szolt az zokogva.

Őszinte bevallását enyhítő körülménynek véve, csak magasabb fokú büntetést alkalmaztam; bezártam, ami itt unikum számba megy, és igen nagy szégyennek vétetik.

De figyelmeztetve lett atyja is.

A löpor, s bármely gyúszér nem gyermek kezébe való; sokszor a szülők gondatlansága adja a gyikos-szert a gyermek kezébe, ki nagyon sok esetben életével, vagy nyomorekká lételeivel lakol gyermeke csinjeiért.

Szülők nagyobb vigyázat otthon, s tanító ezer szemed legyen, nehogy sirig tartó bánat nyomja lelkünket.

Szigoru büntetés kísérje a bűnöst — s rögtönzött erkölcsi oktatás s előállítandó szomorú — az életből vett példák riasszák el a többit a további kísérlettől, hogy kifogyjon egészen az iskola világából, a szerencsétlenséggel vakmerően játszó tüzér.

Szokoló István,

tani, mert ez igen könnyen visszaélésre vezethet, jobb volna azt zárva tartani; az elővételhez szükséges időt célszerűen használhatjuk fel higgadt megfontolásra. A falitablák, képeken stb. való mutogatáshoz szükséges pálczát pótolja az üres nád; ez is egyik óvoszer a tanító részéről való elhamarkodás ellen, ezt hosszabb praxisomból állíthatom.

Hogy a büntetés végrehajtásánál szükséges, higgadság mily nagy szerepet játszik, ez kitűnik az 1867. évi német real-, és középiskolai szabályzatból is, a mennyiben a tanároknak kötelességükké teszi, minden büntetést, név, ok s az ütések számának megjelölésével az osztálykönyvbe vezetni. Nyilvánvaló, hogy ezen rendelkezéssel minden visszaélésnek elejét akarták venni. A lelkiismeretes tanítóra ez azonban illuzórius.

A tanító paedagogiai taktikája következetességében nyilvánul s ennél fogva a büntetésnél is következetesen kell eljárnia; ez által sok rossztól óvja meg növendékeit. »A valóban szabad ember csak arra törekszik, a mire szabad és e szerint tesz.« Ez az én alapmondatom, mondja Rousseau. Az igazi szabad ember következetes, ő mint tanító is az lesz; nem fog ma így, holnap pedig ugyanazon büntényért, ugyanazon körülmények között, egy és ugyanazon gyermeket más-ként büntetni; a mit ma megdorgált, nem szabad holnap sem elnéznie. Sohasem fog változó szeszély, hanem mindig bölcs megfontolás szerint büntetni. Ez legyen legfőbb törekvésünk. A folytonos következetesség szüli az igazságosságot. Az igazságosság pedig a nevelés főtámasza. A következetes nevelő igazságos midőn büntet, a bűnhöz méri a büntetést, nincs arra befolyással az önkény és szeszély.

Büntessünk igazságosan, akkor büntetésünk nem lesz sem tulszigoru, sem enyhe, s amaz arany középuton fogunk haladni, a melyen haladnunk kell, ha tekintélyünket fenntartani és a gyermekekre nézve áldáshozólag működni akarunk.

Az igazságos büntetés csakis a gyermek egyediségének tekintetbe vételével lehetséges. Semmi esetre sem közömbös, vajjon egészséges vagy beteges, erős vagy gyenge, már magában véve gonosz vagy pajkos, makacs vagy engedelmes; valamint az sem közömbös, hogy mily koraak és mily neműek a gyermekek.

A büntetésnél a további fontos tényező, hogy a tanító se kérés, se sirás, sem pedig a büntetendőnek ellenkezése, még kevésbé mások kérelmei által magát ne befolyásoltassa. Önkény és szeszély, de nem az érett megfontolásból eredő elhatározás másítható meg csak a fentiek által.

A nevelőnek és botnak, mondja *Strebel* egy közös czéljuk van, nélkülözhetővé tenni magukat. Mindent összefoglalva elmondhatjuk, hogy minél kevesebbet kell büntetnünk, annál jobb, s hogy példa, oktatás és szoktatás által sokszor fölöslegessé is lehet azt tenni, s mennél jobb az iskola — mondja *Felméry*, annál kevesebbet kell büntetni. De ne feledjük, hogy a botfegyelem elvégre mégis csak jobb a fegyelmellenségénél.

A bot ellenségeinek figyelmébe ajánlom végül még a következőket: Általános követelmény, hogy az iskolai fegyelem mintaképe legyen a jó házi fegyelemnek. Helyes. Hogy pedig azzá legyen, önként értetődik, *hogy ugyanazon eszközök fölött kell hogy rendelkezék!* De mi történik a családban, a hol jó fegyelem uralkodik, oly gyermekkel, a ki p. o. szemtelenül hazudni merészel, vagy makacsul engedeltenkedik, avagy önkényesen üti-veri fiatalabb testvéreit, kínozza az állatokat, stb.? Bizony testileg megfenyítik.

És azon atyák és anyák, a kik kényelemből vagy restségből, avagy pedig, a mi leggyakoribb eset, gyermekeik iránti majomszeretetből, a fentebb elősorolt esetekben azokat példásan meg nem büntetik, oly mákvirágokat nevelnek, mint a milyennekkel az életben igen gyakran találkozunk.

Nyilvánvaló ezekből, hogy a testi büntetés, mint iskolai fenyték, nem mellőzhető.

Uxa László.

Egyesületi élet.

A pécsi esperes kerület tanítói október hó 20-án, tartották meg rendes őszi gyűléseket Pécsen, a budakülvárosi plébánia épületében. Az elnöklő esperes, *Károly Ignác* apátplébános, megnyitó beszédében a francia forradalom jelszavát véve jellegének, a történelemből és mindennapi tapasztalathól merített példákon bizonyítja, hogy *igazi* szabadság, testvériség, egyenlőség csak ott van, a hol benső vallásosság tölti el a kebleket. Azért a mi tanításunkat is igazi vallásosság és Krisztus szelleme lengje át.

Gergelits Ferencz, a pécsi gyakorló-iskola tanítója felolvassa a paedagogiai tételt: »Mely vezérelvek tartandók szem előtt a részletes tanterv készítésénél?«

Az egyesület tagjai élvezettel hallgatták a mindvégig gördülékeny nyelvezeten irt csinos dolgozatot, melynek főbb pontjai, hogy legyen a tanterv: 1. vallás erkölcsös alapon épült és magyar nemzeti szellemtől áthatott; 2. legyen gyakorlati; 3. legyen szabatos; 4. legyen a tanulók erejéhez és neméhez mért; 5. legyen fokozatosan arányos; 6. legyen a tantárgyak között, kellő összhang; 7. a tananyag helyesen csoportosítandó és 8. legyen helyes óraterv.

Ezzel kapcsolatban indítványozza, kéressék föl az egyházmegyei hatóság, követelné be legalább 3 évenként egyszer áttekintés és helybenhagyás végett a tan- és óraterveket.

Indítványoztatott még, hogy évenként ne egy, hanem 2 gyűlés tartassék: tavasszal egyházmegyei, őszszel espereskerületi. Az egyesület magáévá tette ez indítványt annyival is inkább, mivel e tárgyban az orsz. kath. tanítógyűlés eszméjének fölmerülése alkalmakor már ugyis e mellett foglalt állást.

Ennek indoklásával és beterjesztésével főtisztelendő elnök és *Gergelits* Ferencz bizattak meg.

Gyűlés után a házigazda barátságosan megvendégelte a jelen volt tagokat.

—r.—y.

Irodalom és művészet.

— **Magyar Nyelvkönyv.** Különös tekintettel a helyesírásra és fogalmazásra. Az elemi népiskola II. osztálya számára. Írták: *Sretvizer* Lajos és *Barna* Jónás. Szerzők sajátja. Ára 16 kr. Ugyanaz III-ik osztály számára 20 kr. a IV. osztály számára 20 kr. Az eddig tapasztalt eredménytelen nyelvtanítás szüli, hogy tankönyviróink a nyelvtanítás terét találják ez idő szerint legalkalmasabb experimentáló helynek, minek következménye ismét az, hogy újabb igen sok nyelvtani kézikönyv látott napvilágot. Szerzők az előszóban indokolják könyvük szükségességét s eljárásukat. Koncentrikus körökben fejlesztik a gyermek nyelvismereteit részben mondattani, részben olvasmányi alapon. Az eddigi sablontól eltér ugyan, de a felőlt anyag mennyisége után ítélve ugylátszik, hogy a főváros iskolái számára készült. Kapható Dobrovszky könyvkereskedésében, Budapesten. (IV. Egyetem-utca 1. szám.)

— „**Az 1848—49-iki Szabadságharc története**“ című nagy illusztrált munkából most jelent meg a *24-ik* füzet, melyben az alvidéki harcokat, Fehértemplom harmadik ostromát, továbbá a perlaszi rácz-tábor hősies bevételét mondja el számos új adat felhasználásával. E füzet egykorú képei is igen szépek. Különösen érdekes az 1849-ben Magyarországon forgalomban levő orosz rubelek hű reprodukciója.

— „**A magyar nemzet története**“. Szalay József kiváló munkájából megjelent a *második* füzet, melynek egy szövegéről, mint képeiről elismeréssel kell nyilatkoznunk. A szerző előbb a rómaiak harczeit a germánokkal tárgyalja, azután áttér a hunok betörésére és Attila történetére, végül a hatodik fejezetben ama germán népekről szól, melyek hazánkban a hunok elűzése után uralkodtak. — A szöveget ugyanaz az élénk világos előadás jellemzi, a melyet már volt alkalmunk kiemelni és a források felhasználása tekintetében is a legnagyobb lelkiismeretességet kell konstatálnunk. A képek egytől-egyig rendkívül érdekesek és van köztük sok olyan is, a mely nálunk Magyarországon még sohasem volt reprodukálva. Egy füzet ára 30 kr. Előfizetési ára $\frac{1}{4}$ évre (6 füzet) 1 frt 80 kr. $\frac{1}{2}$ évre (12 füzet) 2 frt 40 kr. Egész évre (24 füzet) 7 frt 20 kr. Az előfizetési összeg legezészeűbben Lampel Róbert (Wodianer F. és Fiai) kiadóhivatalának Andrássy-ut 21. ss. alatt küldendő be. A füzetek bérmentve küldetnek.

— „**Iparosok olvasótára**“. Ily címen, a jövő hó folyamán az iparos ifjúságnak hiányzó, de elkerülhetlenül szükséges ismeretek megszerzésére, továbbá a pályájokon szükséges hasznos tudnivalók kibővítésére irányuló havi (füzetes) folyóirat indul meg Lampel Róbert (Wodianer F. és fiai) budapesti könyvkereskedő kiadásában. Az olvasótár szerkesztője *Mártonffy* Márton, kir. tanácsos, az ipariskolák orsz. felügyeletével megbízott kir. tanfelügyelő, kit a valóban üdvös és jó czélú munkában a legkiválóbb szakírók támogatnak. A folyó tanévben 10 füzet fog megjelenni 36

iv tartalommal. Egy füzet ára 30 kr. lesz. E vállalat régen érzett hiányon fog segíteni; szükséges, hogy minél szélesebb körben nyerjen elterjedést.

— **Olesó könyvtár a kath. családok részére.** *Családi kör* ezim alatt füzetes vállalat indult meg Szatmáron, *Bodnár Gáspár* áldozó-tanár szerkesztése alatt. Célja: az olvasni szerető magyar családok számára, elbeszélések alakjában gyönyörködtető és tanuságos darabokat nyújtani, melyeket nyugodtan lehessen adni a keresztény család minden tagjának kezébe. Egy évben legalább 12 füzet jelenik meg, minden 32 lapos füzet önálló, ára 10 kr. Tizenkét füzetre egy forinttal lehet előfizetni. Tömeges megrendelők rendkívüli kedvezményben részesülnek. A megjelent első füzetet mutatóványul megküldi a szerző vagy kiadó (Reizer János könyvkereskedése) Szatmáron.

— **Szülők és nevelők könyve**, kalauz a gyermeknevelés vezetésére, írta *Haugg Leo*. E művet a Szülők és nevelők katekizmusának lehet nevezni, mert a katekizmus igazságaira, mint alapra fektetve patriarchalis egyszerűséggel, prófétai buzgósággal tárgyalja a nevelés mindazon szabályait, melyek által a gyermeket becsületes, jellemes emberré lehet nevelni. Ára füzve 40 kr. Kötve 50 kr. Kapható Reizer János könyvkereskedésében, Szatmáron (vagy kivételesen szerzőnél, Nagy-Majtény, plébánia.)

VEGYESEK.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter a tanítói nyugdíjügy rendezése ügyében e hó 22-én ankétet hívott egybe, melyen a miniszter meghívása folytán a katolikus tanítók képviselőiben Dr. *Komlóssy* Ferencz főegyházmegyei főtanfelügyelő, kanonok s lapunk főszerkesztője, *Ember* Károly és *Bertalan* Vincze buzgó főmunkatársunk vettek részt. Több meghívott — köztük *Dreisziger* Ferencz adai és *Pozsogár* Gyula zalai tanítók — betegség és elfoglaltságuk miatt nem vehettek részt a tanácskozásban, melynek lefolyásáról a jövőre referálunk.

Népoktatási intézetek a milleniumi kiállításon. A közoktatásügyi miniszter felhívta az összes állami tanintézeteket, hogy a milleniumi kiállításban vegyenek részt és erre nézve bejelentéseiket december végeig az illető csoportbiztosokhoz 2—2 példányban küldjék be. A miniszter most felhívta a kir. tanfelügyelőket és egyházi főhatóságokat, hogy a tankerületükben levő kisededővintézetek, elemi és polgári iskolák közül azokat, melyeknek a kiállításban való részvételüket kívánatosnak tartják, illetőleg a hatáskörükhöz tartozó népoktatási intézeteket részvételre szólítsák föl.

Főtanítók az eszt. főegyházmegyében. *Báthi kerületben*: Kynczel Ferencz.

Érsekújvári kerületben: Lahvicska János, Viszajlajszky Mihály, Lőrinczi Ferencz, Zórád Ferencz, Uxa Károly, Kiss István, Csepreghy Károly és Perger István.

Hédervári kerületben: Bécsi István, Farkas István

Farnadi István, Felber József, Fülöp Lajos, Holeczky Sándor, Kertai János és Tóth János.

Kékkői kerületben: Tóth Lipót, Borbás Károly és Kőteles István.

Komáromi kerületben: Molitorisz Géza, Honyák Lajos, Andrási Lajos, Paulovits József és Bartal Mór.

Morva-Szent-Jánosi kerületben: Ozábal József, Plskó István, Schronk Ferencz, Weinwurm Pál, Jales István, Ozábel Antal, Littomericzky Ferencz és Jakubovics József.

Nagyszombati kerületben: Lahvicska Márton, Lédéczy Lajos, Heidler Károly, Lehotai István, Lédéczy János, Kittler Alajos, Zsacsó József, Rajcsányi István, Hergót Pál és Jakobéczy Gyula.

Sasvári kerületben: Tomesek István, Uherkovics Sándor, Pávlovics Antal, Janigos János és Jehlicska Ferencz.

Selmeczbányai kerületben: Aczél János, Maszlich József, Szpiska Mihály, Szkladányi Béla, Huszágh Adolf és Nagy Gyula.

Somorjai kerületben: Konrády Flórián, Szép Lőrincz és Ivánffy Gyula.

Radosnai kerületben: Bliszka Antal.

Párkányi kerületben: Simor István, Bitter Tódor, Pilisy Pál, Bugyács János, Juhász Béla, Stampay János, Zsakovics Ferencz, Endrődy Gyula, Rudolf József és Csongrádi Lajos.

Udvardi kerületben: Porubszky Károly, Putanich János és Matthey Ferencz.

Ujlaki kerületben: Skvaró Ágoston és Skoff Géza.

Ürményi kerületben: Zajacsek Vince és Parák Lázár.

Verebélyi kerületben: Gerley Mátyás, Veszely István, Virsik Imre, Szlavik Endre és Burza Mihály.

A tanító ur. A P. H. írja, hogy Biharmegyének egyik legnagyobb és legmagyarabb községében, Érmihályfalván megüresedett a zsidó tanítói állás. A választással megbízott urak Bleich Mór urat alkalmazták, a kiről már eddig is nyilvánvaló, hogy nem ő az, a ki az országban legszebben beszél a magyar nyelvet. Az érmihályfalvai tanügybarátok egy része nyílt levelet intézett Biharmegye tanfelügyelőjéhez, Sipos Orbánhoz, a melyben vizsgálat megejtésére hívja föl, mert az új tanító egyáltalában nem tud magyarul. Ezt a vádat azonban ők maguk czáfolják meg a nyílt levelükben, reprodukálván a tanító ur által elkészített névjegyzék czimfőiratát, a mely így hangzik: „Az Er Miholji folvi isr. tangöteléseg néfjetzéke“ Hát ebből mindenki konstatálhatja, hogy Bleich Mór ur tud valamit magyarul, ha nem is a legkifogástalanabbul. Mindazonáltal igen jól teszi a tanfelügyelő ur, ha a dolognak utána néz, mert a tanító ur keze alól kikerülő fiatal növendékek vajmi kis eredményt érnek el a magyar literatúrában és az ékeszolásban, ha a tanító ur helyesírását és kiejtését sajátítják el.

Hálás köszönet. Ama nem remélt kegyesség, melyet a Méltóságos és Főtisztelendő egri Fő-

káptalan mint kegyuraság velem éreztetett, lakásom javítása és óhajtasom folytán kényelmemre egy kis szoba építése által: arra indított, hogy hálás gyermeki szívből mondjak köszönetet ugy a mult, valamint a jelenben tett atyai kegyes gondoskodásai-kért. — Zárják Ő méltóságai örök hálámat nemesen érző kegyes szíveikbe, mely sohasem fog belőlem kihalni. *Monoron*, 1894. november 10-én *Bobory János*, kántor-tanító.

A nevek magyarosítása. Az aradi tanítók indvaleműleg mozgalmat indítottak, hogy a nem magyar nevű tanítók a milleniumig magyarosítsák meg a nevüket. Ugyanilyen mozgalom indult meg a fővárosi tanárok és tanítók körében. A kötelező aláírásokat egy bizottság gyűjti.

A tanítók és a magyar nyelv. Pozsonyvármegye új tanfelügyelője, Plachy Bertalnn, a megye közigazgatási bizottságában különösen hangsúlyozta, hogy mindama tanítók ellen, kik a magyar kultúra érdekében nem fejtik ki a kívánatos buzgalmat, a legszigorubban fog fellépni. A beszéd élénk tetszést keltett s a gyűlés nevében *Klempa* Bertalan alispán üdvözölte az új tanfelügyelőt.

Püspök és gondnok. *Dessowffy* Sándor esanádi püspök, szelid hangú főpásztori felhívást küldött a kétegyházi római katolikus iskolához, mi az oka, hogy az ottani iskolák számadását neki sohasem küldik be. *Dávid* György iskolai gondnok válasza az volt: Nekem az ur nem parancsol! A esanádi püspök végre is Békésmegye hatóságát szólította fel, hogy a renitens gondnokot vonja számadásra és szerezze vissza tőle a pecsétet. A közigazgatási bizottság *Oláh* György tiszti főügyész elnöklele alatt bizottságot küldött ki, a ki a makacs gondnokot számadásra bírja és jogtalan hivataloskodásától fölmenti.

Ötvenöt esztendő elemi iskolás. Franciaország Voison nevű községében a mult hónapban osztották szét az elemi iskolai növendékek közt a jutalmakat. A megjutalmazottak között volt egy asszony is, a ki már 55 tavaszt látott. Az előre haladott koru növendék teljesen nélkülözöte volt az írás-olvasás ismeretét s tavaly adta rá magát az iskolalátogatásra, s az egész tanév alatt rendkívüli szorgalmat és kitarlást tanusított, ugyanynira, hogy egy év alatt megtanult olvasni, jól írni, s a négy számműveletben is kellő jártasságra tett szert. Bizonyára párját rikitó eset.

Orosz népoktatásügy Miklós az új czár nagy gondot fordít a népnevelésre, miről a népnevelési miniszterium egy új intézkedése tanuskodik. A népnevelési miniszterium kebelében összehívott bizottság ugyanis legutóbb az iskolakényszer kérdésével foglalkozott. A tanácskozások azonban csakhamar megakadtak, amidőn a pénzügyminiszteriumhoz azt a kérdést intézték, vajjon a több ezer iskola létesítésére szükséges pénz rendelkezésre áll-e? Ezt az ügyet most felsőbb meghagyásra újból tanácskozás tárgyává tették, sőt legközelebb már meg is kezdik az elemi iskolák felállítását oly módon, hogy a jövő tavasztól kezdve félveként több száz elemi iskolát megnyitnak.

RÖVID HIREK. 17 állami férfitanítóképző van az országban 18 (!) igazgatóval. Ez intézetek jövő évi összes költségei 427 ezer forintba ruognak. — *A beregmegyei* tanító-egyesület a millenium megünneplése ügyében gyűlést tartott. — *A közoktatásügyi miniszter* elrendelte, hogy a reformátusoknál eddig alkalmazott lelkésztanítókat okleveles tanítókkal pótolják. — *Meszlényi Gyula* 22 szegény gyermeket ruhával látott el. — *Németországban* 15,200 katolikus pap és 15,050 protestáns lelkész van. — *Zemplénmegyében* 132 tanítónak van 300 forintnál kevesebb fizetése. — *Eperjes* r. k. iskolaszéke a tanulóktól szedett 15 kros nyugdíj-adót évi 40 frttal megváltotta s ezt a miniszter is helyben hagyta. Ez volna másutt is a leghelyesebb megoldás. — *A fővárosi* gymnasiumokban 1893-ban 4101, a reáliskolákban 2743 tanuló volt beírva. A gymnasiumok tanulói közt 47,26 százalék volt katolikus, míg a reáliskolákban 47,15 százalékot tettek ki a zsidó tanulók. — *Hevesmegyében* 21 olyan nagy tanya van, hol a tankötelesek száma a törvényben megkövetelt létszámmal nagyobb és még sincs iskolájuk. — *Behring tanár*, a difteritisz gyógyító szerum feltalálója, mint egy német tanügyi lap írja, egy haaswaldi tanítónak a fia. — *A fővárosi tanítótestület* legközelebbi közgyűlésén indítvány tétetett, hogy az összes nem magyar nevű fővárosi tanárok és tanítók — körülbelül 450-en — az ezredéves ünnepre való tekintettel nevüket megmagyarosítsák.

Kevés a főka. Az abauj-tornavármegyei segéd-tanfelügyelői állás megüresedett. Az állásért anynyian pályáztak, hogy a kérvények éppen egy méter magas akta-halmazt tettek ki. Ezeket az »alázatos kérelmezőket« pedig éppen 93 gróf, 54 báróné, 7 főpap, 4 író és művész, 19 főispán és egy híján 20 orsz. képviselő támogatta s valamennyi ajánló levelet küldött a miniszternek, az államtitkárnak és az ügyet referáló miniszteri tanácsosnak. A pályázók között van egy csomó számtiszt, irodaigazgató, két vármegyére való tanító, több tanár, néhány tanfelügyelősségi tollnok, postatiszt és egy-két végzett földbirtokos.

= **Megrendelési felhívás!** *Jakab Ödön* »*Argirus*« című gyönyörűen illusztrált karácsonyi díszmunkára. Az akadémia múlt évi Nadasdy-pályázatán a bírálók egyhangulag az »*Argirus*« című mesét találták száz aranynyal jutalmazandónak és fennen dícsérték költői hangját, nyelvét, egyéniségét, a részletekben való szerencsés leleményét, és abban konkludáltak, hogy a munka nemesak dícséretreméltó, hanem »*irodalmunk valódi nyeresége*«. Az így kitüntetett munka szerzője *Jakab Ödön*, a magyar költészetnek régóta ismert és elismert lantosa, a ki úgy költeményeivel, mint prózai elbeszéléseivel mindenütt kedvelté tette nevét, a hol magyar könyvet olvasnak. Az »*Argirus*«-ban szerencsés kézzel nyult a magyar nép mesevilágába,

ujra *megaranyozva* egyikét legszebb régi históriáinknak. Teremtett egy régi, fakult mesemaradványból egy szép tündérmesét, mely a tiszta szerelem diadalának története s melyet a serdülő lány vagy ifju épp oly szabadon és nemes élvezettel vehet a kezébe, mint bármely érettebb koru olvasó. S emellett a szerző egy minden ízében magyaros munkával áll a közönség elé, meg lévén győződve arról, hogy magyar olvasóra csak a tárgy igazi magyaros feldolgozásával lehet maradandóan hatni. Semmi kétséget sem szenved, hogy a karácsonyi könyvpiacra ez a könyv egyike lesz a *legkeresettebb ajándék-műveknek*. *Goró Lajos* a magyar művész-gárda egyik legkiválóbb illusztrátorával, gyönyörű képeket készítettünk a szöveghez. Azonkívül gondoskodtunk arról is, hogy a könyv a legizlesebb diszkötésben is forgalomba kerüljön. — A mű f. évi december elejére fog megjelenni, minélfogva kérjük a megrendelő íveknek *e hó végeig* szíves beküldését, hogy az előjegyzettek címére a könyvet utánvétellel azonnal megküldhessük. A fűzött példány ára 3 frt, diszkötésűe 5 frt. A szíves gyűjtőknek 7 bármily példány után egy *diszkötésű* tiszteletpéldánnyal szolgálunk. *Lampel Róbert* (Wodianer F. és fiai) es. és kir. udv. könyvkereskedés kiadóhivatala.

Felelős szerkesztő: **Dr. Zelliger Vilmos.**

Főmunkatársak: **Bertalan Vincze, Cenner Lajos és Lehotzky József.**

Iskolai, író- és rajzszerkek.

Irkák, gyakorlati- és rajzfüzetek, rajzkönyvek, hangjegyfüzetek, rajztáblák, vonalzők stb., rajzminták, szépírási- és rondírási minták jó minőségben, a legújabb kiadásban

Károlyi György papirkereskedésében

Budapest, V. Dorottya-utca 10.

Ujdonság! Ujdonság!

VICTORIA-RAJZÓN

a legjobb grafitból készült kitűnő rajzón, 1-5. számú keménységi fokozatban, a melynek jó minőségéről előkelő szakférfiak dicsérő bizonyítványokat állítottak ki. A „VICTORIA-RAJZÓN“ olcsóbb ár mellett egyenértékű az osztrák gyártmányú 6 szögletes rajzónnal.

Victoria tisztító-gummi

mely gyorsan tisztít, a rajzot nem feni el, a rajzpapír felületét nem sérti meg és nem lesz kemény.

— Felálmulhatlan jó minőség. —

Érdeklődőknek kívánatra minták készségegel küldetnek.

Nagyobb megrendelésnél tetemes árengedmény

Rajzolásához használjuk a „Victoria rajzont“

Hány ujság van Japánban? Az ázsiai félbarbár és egészen barbár államok közül tudvalevőleg Japán halad leggyorsabban a civilizáció útján. Egyébb kulturális intézményei mellett 228 napilapja van Japánnak. Ezenkívül 251 szórakozás ezéljaira szolgáló hetilap, 16 jogi, politikai és közgazdasági szemle, 68 vallásos közlöny, 45 orvosi lap, 26 hivatalos értesítő és 167 mezőgazdasági és kereskedelmi hetilap jelenik meg az ázsiai császárság területén.

Egyházi írók csarnoka. Irta *Zelliger A'ajos*. Ára vászonkötésben 3 frt, diszkötésben 5 frt. Kapható a szerzőnél Nagyszombatban, valamint lapunk kiadóhivatalában.

A **»Sátoros Czigány«** cz. hum. néprajz, írta *Zámolyi V. Mihály*, kapható kiadóhivatalunkban bérmentes küldéssel 75 krért.



Sternberg Ármin és Testvére
 cs. és kir. szabad. hangszer-ipar
Budapest, VII., Kerepesi út 36.
 Saját gyártmányú mindenemű hangszerek és azok kelletkei és alkatrészei. Mindennemű hangszerek és zenélművek javítása és hangolása szakszertű pontossággal teljesítetik.
 — Nagy képes árjegyzék ingyen és bérmentve. —
 Harmonikáról külön árjegyzék kérendő.
 Zongorák javítása és hangolása pontosan teljesítetik.

CASZ. és KIR. SZABADALMAZOTT
COLUMBUS
 ZIMBALOMVERŐFEJ.

A **»Columbus«** zimbalmom verőfej megszünteti az eddigi pamutozást és czéznázást, valamint azoknak tompító és kopogó hatását. — Ára a verőpálcákkal együtt, azoknak minősége szerint: frt 2, 2.50, 3.— és 3.50. — Külön a Columbus zimbalmom-verőfejek párja 1 forint. Megrendelések postautánvétellel, vagy az ár előleges beküldése ellenében.



Harmonium-különlegességek nagy választékban.

Képes árjegyzék: a) harmonikákról; b) mechanikai zenélő művekről és zenélő diszlárgyákról; c) minden egyéb hangszerekről, hangszerkellékekről és hurokról ingyen és bérmentve küldetik.



Ruházati műterem a ft. papság, nemkülönben katonai lelkészek részére
 „a vörös kereszthez“

SKARDA VILMOS

IV., Waltergasse 1. **BÉCS** IV., Favoritenstrasse 28.

ajánl az 1894-ik tavaszi és nyári idényre

papi-, rend- és világi ruhákat,

ugymint: havelokok, felöltők, papi-kabátok, egész öltözeteket stb. **Szertartási ruhák**, santonok, címádák, reverendák, talárok stb. *szigorúan egyházi előírás szerint*. **Biretumok, kolláék**, chemisettek, házi- és utisapkák, kapuciumok, cingulumok nagy választékban. Valamennyi készítmény a legjobb anyagból, tartós és díszes kivitelben.

Szövetek méterszámra is eladatnak.

☛ **Fizetési feltételek kedvezők, kívánat szerint.**

Egyházi szerek végleges megrendelés után **olcsón** szállíttatnak. Árjegyzékek és minták megrendelésénél, melyek bérmentve küldetnek, a kívánt tárgy határozott megjelölése kéreltik.

Szállítások a t. cz. papnöveldek részére olcsón és legjobb kivitelben eszközöltetnek.